

AVUSTURYA'DA SOSYO-EKONOMİK YAPININ DÖNÜŞÜMÜ (1950-1985)*

Prof. Dr. Mehmet Fikret Gezgin

Türkiye Cumhuriyeti gibi, çok milletli ve cemaatli (Lehler, Çekler, Macarlar, Sırp, Boşnaklar, Hırvatlar, İtalyanlar v.s. gibi etnik, Katolikler, Protestanlar, Müslümanlar, Yahudiler gibi dini gruplar) bir imparatorluk bakiyesi olan Avusturya Cumhuriyeti, ülkemizin çektiklerine çok benzer sıkıntılar çekmesine, benzer çalkantılar, buhranlar yaşamasına rağmen, ulaştığı refah seviyesi açısından çok farklı bir noktada bulunmaktadır. Bu çalışmada Avusturya'nın Türkiye ile benzerlikleri ve farklılıklarından ziyade özellikle 1950 sonrası gelişimine ve değişimine kısaca bir göz atılacaktır. 1950-1985 kesitinde, hemen bütün ekonomik ünitelerine girilmiş, bütün sanayi tesisleri işgal edilmiş¹ bir ülkeden nasıl bir refah toplumu yaratıldığını, bir ülkenin ekonomik, siyasi ve sosyal dengesini nasıl oluşturduğunu görebiliriz.

Avusturya 1900'lerin başından otuzlu yıllara kadar özellikle kültür alanında bir Avrupa hatta dünya devi sayılabilirdi. Batı dünyasını saran hiçbir "izm" ya da edebi akım yoktur ki direkt veya dolaylı şekilde Avusturya'dan özellikle Viyana'dan katkı almamış olsun. Hitler, Avustromarksistlerden mesela Otto Bauer, Freud, Strauss, Mahler, Popper, Kafka vb. gibilerinin yaşadığı bir ülke.

Ekonomik anlamda Avrupa ortalamasına yakın bir seviyesi olan Avusturya özellikle nazi işgali döneminde büyük sanayi yatırımlarına sahne oldu. Bu dönemde metal, madencilik, makine imalat sektörlerinde önemli tesisler kuruldu.

* Viyana'da bulunduğum 1985-1988 döneminde unutulmaz iyiliklerini gördüğüm sayın Mübeccel ve Mesut Babadostu ailesine şükran duygularıyla...

¹ Sovyetler, Nazi Almanyasına ait olduğu gerekçesiyle, Avusturya sanayisinin önemli bir kısmını 1945'ten, 1955'e kadar kendi kontrolünde tutmuş ve planlamayı bile Moskova'dan yapmıştır.

İşte böyle bir kültürel ve ekonomik altyapıya sahip olan Avusturya, İkinci Dünya Savaşında Almanya'nın doğu cephesini teşkil ettiğinden yerle bir edilmiştir. Öyle ki, bir turizm ülkesi olan Avusturya'nın tüm yatak kapasitesinin (ki bunlar sivil hedeflerdi) % 60 civarında bir kısmı kaybolmuştur.² Savaş öncesinin güçlü tren yolları ağının % 80'i atölyelerin % 70'i harab edilmişti.³

1938 yılında % 99,73'lük bir evet neticeli halkoyu yüzünden Almanya'ya ilhak edilen ve bu işgalin bedelini çok ağır ödeyen Avusturya halkı kurtarıcılarında da daha iyi bir muamele görmedi. Özellikle Sovyetler, Nazi Almanya'sının mülkiyetinde olduğunu iddia ettikleri ve işgallerinde bulunan kuzey ve kuzey doğu Avusturya'daki bir çok tesisi komple sökerek kendi ülkelerine taşıdılar. Bu "taşınma" sırasında bir kültür ülkesi olan Avusturya'nın önemli tarihi ve sanat eserleri de Moskova, Leningrad v.s. müzelerine götürüldüler.

Ülkenin dört müttefik güç tarafından işgal edildiği Aşağı Avusturya'dan Yukarı Avusturya bölgesine, hatta Viyana'nın doğusundan batısına geçerken dört dilde düzenlenmiş kimlik belgesinin sorulduğu 10 yıllık işgal döneminde Avusturya yetiştirdiği insanların en kaliteliğini Nazi kamplarında ya cephede ya da göç kapanında kaybetmesine rağmen olağanüstü bir performans gösteren siyasi kadroları sayesinde varlığını, bağımsızlığını ispatladı.

II. Dünya Savaşı sonrasının Süper Güçlerinin arasındaki tezat ve çıkar çatışmalarının günbegün arttığı 1945-55 yılları arasında Avusturyalılar bir yandan Sovyetlerin geri çekilme için önerdikleri değişiklikleri gerçekleştirmeye çalışırken, diğer yandan Batı blokunun (ABD, İngiltere, Fransa) farklı ülkelerinin farklı beklentilerini de yerine getirmeye uğraştılar. Meselâ, bir yandan ülkenin en büyük 70 ağır sanayi, maden ve petrol üretim şirketi devletleştirilip büyük araziler "asillerin" elinden alınırken, diğer taraftan da serbest piyasa ekonomisinin önemli mekanizmaları yerleştirilmeye çalışıldı.⁴

Avusturya kendi halkının özgür iradesi dışında, farklı çıkar peşinde olan dört farklı müttefik ülkenin isteklerini de karşılayabilecek bir siyasi, anayasal, ekonomik yapı kurmaya zorlandığında, böylesine eklektik bir yapının başarıya ulaşacağı hususunda çoğu kimsenin şüpheleri vardı.

Bu çalışmanın özü, sonuç bölümünde sebepleri ve dinamikleri belirtilecek olan "Avusturya mucizesinin" sosyo-ekonomik yapısını kısaca irdelemektir.

² 100 Jahre ö sterreichischer Fremdenverkehr Cilt II, s.143, Prof.Dr. A.; Brusatti [Wirtschaft (Sonderdruck) aus: Das neue Österreich-Geschichte der Zweitten Republik (Hrsg. Weinzerl, E.-Skalnik, K.) Wien, 1984]

³ Aym yer, s.144

⁴ Die grosse Brockhaus 16. Baskı 8. Cilt, s.626

I. Avusturyanın Sosyal Yapısı ve Bazı Temel Göstergeler*

1951'de 6.93 milyon olan ülke nüfusunun 3.58 milyonu (% 51,65) iktisaden faal değildi. İktisaden faal müfusun 2.17 milyonu bağımlı çalışanlardan, 1.18 milyonu da bağımsız çalışanlardan oluşmaktaydı. Savaş sonrası Avusturya'sında, pek çok Avrupa ülkesinde olduğu gibi, oldukça düşük bir nüfus artışı hızı gözlenmiştir. Nitekim, 1985 yılında nüfusun ancak 7.56 milyona ulaştığı görülüyor. Bu nüfusun 4.20 milyonu iktisaden faal değildi. İktisaden faal olanların 3.36 milyon ve bunların 2.87 milyonu (% 85,4) bağımlı çalışanlardan, 0.48 milyonu (% 14,6) bağımsız çalışanlardan oluşur.

1950'den 1985'e sağlık hizmetlerinde görülen iyileşme; çalışma şartlarının giderek kolaylaşması, daha iyi beslenme imkanları, bebek ölümlerini binde altmıştan, binde onbir'e düşürdü. Aynı dönemde ortalama ömür beklentisi erkeklerde 62'den 70'e, kadınlarda 67'den 77'ye yükseldi. Bu, refah toplumu olmanın tipik bir işaretidir. Keza, 1950'den itibaren -yine Batılı refah toplumlarının ortak bir özelliği olarak- çocuk sayısı düştü. Nitekim, 1951'de her 100 aileden 54'ü bir, 29'u iki, 17'si üç veya daha fazla çocuğa sahip iken, 1981'de bu oran sırasıyla 52, 34 ve 14'e düştü. Genel eğitim seviyesini de göz önüne alarak, 1950'de 34.000 sınıfta 58.000 öğretmen 1.080.000 öğrenciyi eğitirken, 1985'de sınıf sayısı 55.000'e, öğrenci sayısı 1.270.000'e, öğretmen sayısı da 105.000'e yükseldi. 1950-51 öğretim yılında 21.000 üniversite öğrencisi vardı. Bunun 4.000'i bayan öğrenciydi. 1985-86 öğretim yılında ise 67.000'i bayan olmak üzere 155.000 üniversite öğrencisi vardı.

Sözkonusu dönemde çalışan nüfusun sektörel dağıtımı da kuvvetli bir değişim geçirdi:

Tablo 1: 1951-1986 Döneminde Bağımlı ve Bağımsız Çalışan Nüfusun Dağılımı

Sektörler	Endüstri (%)	Hizmetler (%)
Tarım (%)	33	29
	23	36
	14	43
	9	51
	8	53

Östz.

Österreich-Damals und Heute-Wien, 1987'den özetlenmiştir.

Çalışan nüfusun sektörel dağılımı Avusturya'nın tipik bir gelişmiş endüstri toplumuna dönüştüğünü gösteriyor. Zira, tarım sektörünün istihdamdaki payı düzenli bir şekilde düşmektedir. Tarım dışı üretim sektörlerinden endüstrinin payı ise önce düzenli bir şekilde yükselmiş, daha sonra düşmeye başlamıştır.

Hizmet sektörünün istihdam payı oldukça düzenli bir yükselmeye göstermektedir. Bu, husus tarım sektöründen ayrılan nüfusun önce sanayi ve hizmetler sektörlerine gittiğini, daha sonra tamamen hizmetler sektörüne yöneldiğini gösteriyor. Zamanla hizmet sektörüne sanayi kesiminden de istihdam aktarıldığı görülüyor. Bu, bütün sanayi toplumlarına has bir özelliktir. Zamanla bilhassa ağır, kirli ve yorucu işlerde makineleşme yaygınlaştı.

1951-1984 döneminde çalışan nüfusun meslekteki mevkii bakımından dağılımı da değişim gösterdi. 1951'de işgücünün % 35'i bağımsız çalışanlardan, % 45'i işçilerden oluşurken, 1984'de bağımsız çalışanlar % 15'e düştü, memurlar % 44'e yükseldi. İşçiler ise % 41'e düştü. Bir başka ifade ile sözkonusu dönemde, sanayileşmenin bir göstergesi olan bağımlı çalışma süreci hızlandı. Bağımsız çalışanlar dönem sonunda yarıdan daha aza indi. Bağımlı çalışanlar içerisinde kadın nüfusun oranı da giderek yükseldi. 1950'de 2.5 milyon olan bağımlı çalışanların % 31.5'i (600.000'i) kadınlardan oluşurken, 1960'da bu durum sırasıyla 3.1 milyon da % 37.5'e (900.000), 1980 ve 1985'de 3.9 milyon'da % 39 (1.100.000'e) yükseldi.⁵ Toplam işsiz sayısı da 1950-1985 yılları arasında önce azalma, sonra artma eğilimi gösterdi. 1950'de 129.000'den 1960'da 79.000'e, 1970'de ise 45.000'e düştü. Sonraki dönemde ise önce yavaş, sonra hızlı bir artış göstererek, 1980'de 53.000'e, 1985'de ise 139.000'e yükseldi.⁶

1950-1985 döneminde iş verimliliği de büyük artış gösterdi. 1980 yılı dolar kuruyla çalışma saati başına düşen üretilen değer 1950'de 3 dolardan 1985'de 14 dolara yükseldi. Ekonomik ve sosyal gelişmenin bir göstergesi olarak haftalık çalışma ve yıllık tatillerdeki değişimlerde ilgi çekici bir dönüşüm gösterdi. 1950'de haftalık 48 saat olan çalışma süresi, 1986'da birkaç branşta 40, pekçok branşta ise 38 saate indi. Aynı şekilde, dönem başında iki hafta olan asgari yıllık izin 1986'da 5 haftaya çıkartıldı.

1950-1985 döneminde çalışanların satın alma gücü de reeı olarak önemli ölçüde yükseldi. Söz gelimi bir endüstri işçisi aylık net ücreti ile 400 kg ekmek,

⁵ Kadınların çalışma hayatına çekilmesi Avusturya'da yabancı istihdamını azaltma çarelerinden biri olarak görülmüştür.

⁶ İşsizlik oranlarını ileride ayrıntılı olarak vereceğiz.

yahut 70 kg. dana eti, yahut 1 takım elbise alabilirken, 1985'de bu miktarlar 840 kg. ekmeğe veya 140 kg et veya 5 takım elbise seviyesine çıktı. Keza, bir işçinin ev ihtiyaçları harcamasındaki dağılım da refah seviyesindeki artışı gösteriyor. 1950'de bir işçi gelirin % 51'ini yiyecek-içeceğe, % 17'sini giyime, % 9'unu ikametgah ve ısınmaya harcar, geri kalan % 23 oranındaki geliri de başka harcamalara giderdi. 1985'de bu oranlar sırasıyla % 27, % 16, %18 ve % 39 olarak tespit edilmiştir. Nüfus başına tasarruf ve devlet borçları da 1950-1985 döneminde oldukça iyi bir duruma geldiğini gösteriyor. 1985 fiyatlarıyla, 1950'de fert başına 3200 şilin olan tasarruf miktarı 1985'te 112.000 şiline, devlet borçları ise 16.600 şilinden 69.000 şiline yükselmiştir.

Nüfus başına gayri safi milli hasıladaki reel büyüme 1950 sonrasında büyük bir artış gösterdi. 1913 yılı 100 alındığında 1950 sonrasında büyük bir artış gösterdi. x 1913 yılı 100 alındığında 1950'de 106'ya⁷ 1985'de 443'e yükseldi. 1950'de tatil evleri ve tek ailelik evler tasavvur dahi edilemezken, 1985'de 360.000 kişi ikinci bir eve sahiptir.

Özel otomobil sayısındaki ve yurt dışı seyahat harcamalarındaki yükselmeler refah artışının en açık göstergeleridir: 1950'de 139 kişiye bir şahsi otomobil düşerken, 1985'de 3 kişiye bir özel otomobil düşmektedir. 1950'de 20 km olan otoban yolu, 1985'de 1.300 km'ye ulaştı. 1950'de uzak bir yurtdışı seyahat imkanı tasavvuru güç bir husustu. 1954'de bir Avusturyalı turist 1985 fiyatlarıyla yurt dışında ancak 400 şilin harcarken, 1985'de 7450 şilin harcamaktadır.

1950'de bağımsız çalışanlar (çiftçiler dahil) kanunen ne hastalık ne de emeklilik sigortası hakkına sahip değildiler. 1985'de ise hayatın hemen bütün -muhtemel- rizikolarını kapsayan (hastalık, kaza, yaşlılık, işsizlik gibi) genel bir sosyal güvenlik sistemi mevcuttur. 1950'de nüfusun ancak % 66.1'i kanuni hastalık sigortası altında iken, 1985'de bu oran % 99.8'dir. Emeklilik yaşı da 1950'de kadınlar için 60, erkekler için 65 olduğu halde, 1985'de bu, sırasıyla 55 ve 60'dır. 1950'de 1.3 milyon emekli var iken, 1985'de bu sayı 2.2 milyondur.

Yukarıdaki bilgiler gösteriyor ki, Avusturya 1950'den 1985'e büyük bir ekonomik ve sosyal gelişme gerçekleştirmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonunda bir kısım sanayi tesisleri elinden çıkan, savaşın bedelini en ağır bir şekilde ödeyen, üstelik 1955'e kadar fiilen kendi kurtarıcıları tarafından işgal edilmiş bir ülke olan Avusturya Marshall yardımının da etkisiyle⁸ bir refah devleti haline geldi. Avusturya'nın bu başarısında çok sağlıklı bir endüstri ilişkileri sisteminin de

⁷ Arada 2. Dünya Savaşı yaşandı.

⁸ Avusturya nüfus başına en çok Marshall Yardımı alan ülkedir.

büyük rolü olmuştur. Bu sağlıklı sistemin kurulabilmesinde ve devam ettirilebilmesinde 1950'lerden itibaren güçlenen "Sosyal Ortaklık" olarak tercüme edebileceğimiz "Sozial Partnerschaft" uygulamasının etkisi bulunmaktadır.⁹ Fiyatlar, ücretler ile sosyal ve ekonomik meselelerde yetkili olan bu komite sayesinde Avusturya zörlü ve ağır bedelli çözümlerden kaçınılmıştır. Grevle sonuçlanan iş uyuşmazlıkları oldukça düşük bir düzeydedir.¹⁰

1985 yılına kadar sosyo-ekonomik dönüşüm ve gelişmeleri ana hatlarıyla yukarıda açıklamış bulunuyoruz.

2. Avusturya'nın Ekonomik Yapısı

2.1. GSMH ve Sektörel Dağılımı

1980'lerin ikinci yarısı itibarıyla Avusturya'nın ekonomik yapı özelliklerinde 1970'lerin etkisi oldukça belirgindir. Bu bakımdan 1970'li yıllara ilişkin temel iktisat politikasını kısaca belirtmek istiyoruz.

Bilindiği üzere 1970'li yıllarda endüstrileşmiş ülkeler ekonomi politikalarını, yavaş da olsa Keynesci büyüme anlayışından vazgeçerek monetarist esaslara dayalı politikalara yöneltmişlerdir. Oysa, bu değişim Avusturya'da söz konusu ülkelere nazaran kıyaslanmayacak ölçüde sınırlı ve zayıf kalmıştır. Bununla birlikte, diğer Batılı ülkelere nazaran gerek devlet borçlanması, gerekse enflasyon daha düşük düzeylerde seyretmiştir. Bunda sosyal ortaklık modelinin etkisi bulunmaktadır. Ancak, Aiginger'in belirttiği üzere, Avusturya'nın ekonomik politikaları hiçbir zaman diğer ülkelerdeki kadar "genişleme" temayülü taşımamıştır. Bu çerçevede 70'li yılların başında devlet bütçesi bazı yıllarda pozitif bir bilanço özelliği arz etmiş, sonraları, sınırlı bütçe açıklarıyla ekonomi politikaları yürütme çalışmaları ekonomik ve sosyal dengeleri korumayı amaçlayan uygulamalar olmuştur.¹¹

1970'li yıllar öncesinden 1986'ya GSMH'nin temel özellikleri aşağıdaki şekildedir.

⁹ Bu konu son bölümde tekrar belirtilecektir.

¹⁰ Bağımlı çalışan başına yıllık ortalama grev süresinin uluslar arası mukayesesi çok ilgi çekici bir şekilde sistemin başarısını gösteriyor. 1986 yılında bu süre yıllık olarak İtalya'da 187.3, Amerika Birleşik Devletleri'nde 57.2, İngiltere'de 42.7 dakika olduğu halde, Avusturya için sadece 0.6 dakikadır (Österreichische Bundes Wirtschaftskammer, Österreich-Ausgewählte Wirtschaftsdaten 1987, Wien, 1988, s.1). Fakat 1987 yılında işçi başına grev süresi 83 saniyeye (1.38 dk.) yükseldi. Söz konusu yılda 6 grev oldu. Bu grevlere 7.203 işçi katıldı ve 38.575 saat grev yapıldı. (Österreich Dokumentation, Hrsg. Bundespräsident, Wien, 1988, s.19)

¹¹ Aiginger, K., Labor Relations and Industrial Policy in Austria and their Influence on Macroeconomic Activity -teksir-, Stresa, 1983, s.11; in: Pelinka, A., Sozial Partnerschaft, Wien, 1986.

Tablo 2: 1965-1986 Arası GSMH'nin Sektörel Dağılımı (%)

Sektörler	Yıllar				
	1965	1970	1975	1980	1986
Tarım ve Ormançılık	% 8.5	% 6.9	% 5.0	% 4.5	% 3.3
Madencilik					
İmalat Sanayii					
Enerji ve Su İnşaatı	% 46.3	% 45.4	% 40.9	% 39.6	% 37.3
Ticaret, Ulaşım, Bankacılık, Kamu					
Hizmetleri ve Diğer Hizmetler:	% 45.2	% 47.7	% 54.1	% 55.9	% 59.4
Toplam*	246.5	375.9	656.1	994.7	1.432.5

*) Nominal Fiyatlarla Milyar Şilin olarak

Kaynak: Östz

1965-1986 Döneminde Avusturya'da GSMH'nin nominal fiyatlarla yaklaşık altı misli büyüdüğü anlaşılıyor. GSMH'nin sektörel dağılımında birinci sektör olarak da adlandırılan tarımın payı sürekli bir şekilde azalmaktadır. Bir önceki tabloda da tarımda çalışan bağımlı ve bağımsız nüfusun sürekli gerilediğini tespit etmiştik. O halde, bir yandan nüfus tarım sektöründen endüstri ve hizmetler sektörlerine yönelirken, bir yandan da sektörün toplam üretimdeki payı gerilemektedir. 1986 yılı itibarıyla çalışanların % 8'i tarım ve ormancılık sektöründedir. Bu nüfusun gayrisafı milli hasılaya katkısı istihdamdaki payından daha düşüktür. Buradan, tarımdaki verimliliğin endüstrideki verimlilikten daha az bir artış gösterdiği sonucuna varıyoruz. Hiç kuşkusuz tarım ve ormancılık sektöründe istihdamın mevsimlik bir karakter taşımasının da bu hususta etkisi bulunmaktadır.

İkinci sektörün GSMH içindeki oranı dönem sonunda dönem başına nazaran % 18'lik bir azalma göstermektedir. 1986'da çalışanların % 39'unun bu sektörde bulunuşunu ve Avusturya'da inşaat sektöründe mevsimlik çalışmanın hakim bulunduğunu dikkate alırsak, bu sektörün istihdam payı ile GSMH'daki payı arasında bir paralellik olduğunu görürüz.¹²

Üçüncü sektörün bilhassa, 1975, 1980 ve 1986'da GSMH içindeki payının yüksek olduğunu görüyoruz. 1986'da GSMH'nin yaklaşık 3/5'ü bu sektörde

¹² Avusturya'da endüstrinin ¼'ü doğrudan ya da dolaylı olarak devlet kontrolündedir. Kamu kesimi endüstri sektöründe bilhassa hammadde alanında; çelik, madencilik ve demir dışındaki metaller alanlarında yoğunlaşmıştır. (Aiginger, s.3)

oluşmaktadır. Bunda Avusturya'nın coğrafi konumunun, bir transit ticaret ülkesi durumunda oluşunun; ileride göreceğimiz gibi, kamu hizmetlerinin giderek artışının, çok önemli bir turizm ülkesi oluşunun rolü mevcuttur. 1986'da çalışanların ancak % 53'ünün bu sektörde oluşu sektörde verimsiz bir istihdam birikimi olmadığını ortaya koyuyor. Bir başka özellik de 1986'da üçüncü sektörün GSMH'daki payının 1965'deki toplam GSMH'ya yaklaşık bir düzeye ulaşmış oluşudur.

Avusturya GSMH'nın sürekli olarak yükselmesinde askeri harcamalara ayrılan payın düşük oluşunun da rolü mevcuttur. Nitekim, 1960-1980 döneminde askeri harcamaların GSMH'ya oranı ortalama % 1.2 olduğu halde, yatırımların GSMH'ya oranı ortalama % 26.5 düzeyinde idi.¹³

Avusturya'da 1984-1988 döneminde GSMH ve endüstriyel üretimdeki reel değişimler de ekonomik yapı özelliklerini tanımamızda yararlı olur. Aşağıdaki tabloda bu değişimler mukayeseli olarak gösterilmiştir.

Tabloda görüleceği üzere Avusturya'da GSMH her yıl düzenli bir artış kaydetmektedir. Söz konusu dönemde 1985 yılının hem Avusturya, hem de Almanya için en yüksek oranda artışın gerçekleştirildiği yıl olduğu anlaşılıyor. Her iki ülke ekonomisinin birbirine benzer trendler göstermesi ilgi çekici. Ancak, yine de bilhassa 1987 yılını dikkate aldığımızda Avusturya ekonomisinin daha iyi olduğunu söyleyebiliriz.

2.2. OECD Ülkeleri ve Avusturya'nın Durumu

Avusturya'nın temel ekonomik göstergelerinde 1985 yılından 1986 yılına olan değişimleri -çoğunda yabancı işçi bulunan- OECD üyesi Avrupa Ülkeleri ile birlikte aşağıdaki tabloda görüyoruz:

¹³ Überblick, s.63

Tablo 3: Avusturya, İsviçre, Almanya ve OECD Ülkelerinde GSMH ve Endüstriyel Üretimde Reel Değişimler (%)
Ülkeler

Yıllar	Avusturya		Almanya		İsviçre		OECD Üyesi Avrupa Ülkeleri		OECD Ülkeleri	
	GSMH	Endüst. Üretim	GSMH	Endüst. Üretim	GSMH	Endüst. Üretim	GSMH	Endüst. Üretim	GSMH	Endüst. Üretim
1984 :	1.4	5.0	2.7	3.5	1.8	3.6	2.4	3.1	4.5	7.0
1985 :	2.8	4.6	2.0	5.3	4.2	5.0	2.6	3.0	3.2	2.8
1986 :	1.7	1.2	2.5	2.0	2.7	4.0	2.7	0.8	2.8	0.7
1987 :	1.3	0.5	1.5	-0.2	1.5	1.0	2.3	0.5	2.8	2.7
1988* :	1.5	2.0	1.5	1.5	1.3	0.0	1.8	-	2.3	-

* : Tahmini

Kaynak: Österreich Industrie in Zahlen 1987, Wien, 1988, s.2.

Tablo 4: 1985-1986 Dönemde OECD Üyesi Avrupa Ülkelerinde Temel Ekonomik Göstergelerdeki Değişmeler¹*

Temel Ekonomik Göstergeler

İşsizlik Oranları	Ekonomik Büyüme	Fiyat Artışı	Endüstriyel Üretim	Ödemeler Bilançosu ²
İsviçre % 0.8	Norveç % 3.8	Almanya % -0.2	İsviçre % 4.4	İsviçre 1.180
Norveç % 2.1	Danimarka % 3.3	Hollanda % 0.2	İtalya % 3.2	Almanya 580
İsveç % 2.7	İspanya % 3.0	İsviçre % 0.8	Norveç % 3.2	Belçika 340
Avusturya % 5.2	İngiltere % 2.7	Belçika % 1.3	İspanya % 2.9	Hollanda 330
Finlandiya % 6.3	İtalya % 2.6	Avusturya % 1.7	Almanya % 2.1	İspanya 110
Danimarka % 8.0	İsviçre % 2.7	Fransa % 2.5	Belçika % 1.6	İsveç 100
F.Almanya % 8.9	Belçika % 2.4	İngiltere % 3.4	İngiltere % 1.5	İtalya 80
Fransa % 9.7	Almanya % 2.4	Finlandiya % 3.6	Hollanda % 1.5	Fransa 70
İtalya % 11.1	Finlandiya % 2.0	Danimarka % 3.7	Avusturya % 1.3	Avusturya 20
İngiltere % 11.5	Fransa % 2.0	İsveç % 4.3	Finlandiya % 0.9	İngiltere - 30
Hollanda % 14.6	Hollanda % 1.9	İtalya % 5.8	İsveç % 0.8	Finlandiya - 160
Belçika % 16.1	Avusturya % 1.8	Norveç % 7.3	Fransa % 0.7	Danimarka - 840
İspanya % 21.5	İsveç % 1.3	İspanya % 8.8	Danimarka -	Norveç -1.080
Ortalama % 10.6	Ortalama % 2.5	Ortalama % 4.0	Ortalama % 2.1	Ortalama 140

Kaynak: Überblick 1987/88, s.4

*) Görüldüğü üzere bu ülkelerin hemen hepsi Avusturya gibi işgücü ithalatçısı ülkelerdir.

¹ Ülkeler Başarı Durumlarına göre sıralanmıştır.

² Nüfus Başına ABD Doları olacak

Tablo, Avusturya'da işsizlik oranının Almanya ve Avrupa ortalamasından daha düşük bir seviyede olduğunu gösteriyor. Ekonomik büyüme de hem Avrupa, hem de Almanya ortalamasından daha düşüktür. 1986'ya göre, 1987'de hem işsizlik oranının yükseldiği, hem de ekonomik büyümenin yavaşladığı görülüyor. Fiyat artışlarında ise hem 1986'da hem de 1987'de Avrupa ortalamasından daha iyi bir durumda olmakla beraber, Almanya'ya nazaran daha kötü bir durumdadır. Ancak, 1987 bu bakımdan 1986'ya göre daha iyidir. Endüstriyel üretim açısından 1986'da 1985'e göre pozitif bir artış gerçekleştiği halde, 1987'de 1986'ya nazaran azalma olduğu gözleniyor. 1986'da birbirine eşit bir artış gösteren Almanya ve Avrupa ortalamasının altında bir sınıai üretim artışı gerçekleştirilmiştir. 1987'de Avusturya sınıai üretimi % 1.1'lik bir negatif değişme gösterirken, Almanya'nın sadece % 0.1'lik bir artış göstermesi iki ülke ekonomisi açısından ilginçlik taşıyor. Burada belirtmeliyiz ki, Avusturya'nın dış ticaretinde en büyük işlem hacmi Almanya iledir.¹⁴ Ödemeler dengesi ise 1986'da nüfus başına 20 dolarlık bir fazlalık verirken, Almanya'da bunun 140 dolarlık Avrupa ortalamasının dört katından fazla olduğu (580 dolar) görülüyor. 1987'de Almanya İsviçre'nin ardından ikinci en iyi durumdaki ülke konumunda iken, Avusturya -10 dolarlık değere sahiptir. Bir bütün olarak 1986 ve 1987'de Almanya ekonomisinin Avusturya ekonomisinden daha iyi bir durumda olduğu anlaşılıyor.

2.3. Avusturya Ekonomisi ve Marshall Yardımı

Avusturya ekonomik kalkınmasının gerisinde yatan en önemli faktör 1 Temmuz 1948'de başlayıp 1953 sonuna kadar devam eden Marshall yardımıdır.¹⁵ Bu süre içinde Avusturya mali yardım, gıda yardımı, tarım sektörüne yönelik yardım, hammadde ve ara mamul yardımı, yatırım malları yardımı olarak toplam 962 milyon dolarlık yardım aldı. Bununla ABD bir bakıma kendisi için muhtemel bir ekonomik sıkıntıyı da atlatıyordu. Aslında ABD, 2. Dünya Savaşından sonra, savaştan zarar görmemiş olan ekonomisi ile dünyanın tek büyük gücü durumundaydı. Oysa Avrupa'da galibi ile, mağlubu ile bütün devletler fakirleşmişti, ekonomilerin yeniden inşası gerekiyordu.

¹⁴ Östz. 1988

¹⁵ Bütün Batı Avrupa ülkeleri için yeni bir ekonomik gelişmenin öncüsü olan Marshall yardımının Avusturya halkı üzerinde güçlü psikolojik etkisi oldu. Bu etki ülkenin batı dünyasından ayrılmayacağı şeklinde idi. (Brusatti. A., s.177)

Savaş sonrasında Avusturya açlık tehlikesi ile karşı karşıya idi. Gerekli gıdanın ancak yarısı temin edilebiliyordu.¹⁶ Dış yardım olmadan ekonomik çıkmazdan kurtulmak mümkün görünmüyordu. Bu bakımdan Marshall yardımı Avusturya için hayati önemdedir. Yapılan hibelerin bir kısmının sübvansiyon şeklinde tüketilmesi öngörülmüştür. En büyük kısmı ise Counte Partne olarak fona gitmekte olup, yıllık takriben 3 Milyar Şilin düzeyinde, sürekli olarak mevcudiyetini koruyan krediler ise hala Avusturya ekonomisinin emrindedir.¹⁷

2.4. Avusturya'nın Dış Ticareti

Tablo 5: Avusturya'nın Dış Ticareti (1985-1987, Milyon şilin)

	İthalat	İhracat	İhracat / İthalat
1985 :	430.969	353.962	% 82
1986 :	407.954	342.479	% 84
1987 :	411.859	342.433	% 83

Kaynak: Österreichs Industrie in Zahlen 1987

Tabloya göre Avusturya'nın ithalatı ihracatından daha fazladır. İhracatın ithalata oranı % 83 civarındadır. 1987'de dış ticaret toplamının % 44.2'si Almanya'dandır. İhracatın ise % 33.81'i bu ülkeye yapılmıştır.¹⁸ Avusturya'nın dış ticarete bir problemle karşılaşmamasının en büyük nedeni, ülkenin muazzam bir turizm kapasitesine ve hareketliliğine sahip olmasıdır. Sözkonusu ülke turizmde çok yüksek bir yatak kapasitesine (yaklaşık bir milyon) sahiptir. 1987'de Avusturya'ya 15.767.399 turistin geldiği ve 85 milyon gecelemenin gerçekleştirildiği göz önünde tutulursa söz konusu ülkede turizm sektörünün ne denli önem taşıdığı açıktır.

Avusturya'da sosyal ortaklık uygulaması yatırım oranında belirgin bir seviyenin istikrar içerisinde sürdürülmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla yatırım oranı yüksektir, vergi indirim politikası uygulanmaktadır, yatırımları destekleyici politikalar hiçbir zaman göz ardı edilmemektedir. Ancak, söz

¹⁶ Birleşmiş Milletler Yardım ve Rehabilitasyon Kurumu (UNRRA) başkanı 1946 yılında "Avusturya'nın açlık ölümleri felaketine yakın ülkeler seviyesinde olduğunu belirtiyordu. (100 Jahre Österreichischer Fremdenverkehr, s.145)

¹⁷ Überblick 87/88 s.54-55, Aynı yerde belirtildiğine göre 19 Aralık 1947'de Başkan Truman, kongreye sunduğu Avrupa'nın yeniden inşasına dair kanun tasarısında planlanan yardımın ABD savunma harcamalarının % 5'i ve program süresinde milli gelirin % 3'ünden az olduğunu ifade etmiştir.

¹⁸ Österreich Dokumentation. Hrsg. Bundespressdienst, Wien, 1988, s.13

konusu destekler daha ziyade ekonominin klasik dallarına yöneliktir, üstelik sosyal politikalardan oldukça etkilenmektedir. Bu nedenle de Avusturya işçi verimliliği ve yatırım miktarı açısından özellikle Almanya'ya göre daha geridedir.

Ekonomik gelişmenin bir göstergesi olarak reel büyümeyi ele aldığımızda, 1966'dan itibaren 1986'ya kadar sadece 1975 ve 1981'de % -0.4 ve % 0.1'lik negatif büyüme rakamları ile karşılaşmamız; buna mukabil, söz konusu dönemde ortalama % 3.13 oranında reel büyüme sağlanmış oluşu ilgi çekicidir. Dönemin son yılları itibarıyla büyüme hızı 1985'de % 3; 1986'da % 1.7; 1987'de % 1.3 oldu. Enflasyon oranı 1985'de % 3.2; 1986'da % 1.7; 1987'de % 1.4 olarak gerçekleşti.¹⁹

Tablo 6: Avusturya'nın Turizm Gelirleri (1973- 1982)

Yıl	Turizm Geliri (Milyon A.Ş.)
1973	42.845
1974	42.774
1975	48.450
1976	56.437
1977	61.958
1978	68.552
1979	78.010
1980	83.363
1981	90.952
1982	94.647

Kaynak: Bundeskammer der gewerblichen Wirtschaft, Fremdenverkehr in Zahlen, Wien, April 1988

¹⁹ Aiginger, s.4

3. Avusturya'nın Demografik Yapısı ve Çalışma Hayatı

3.1. Demografik Yapı

Bilindiği üzere, bir ülkenin demografik yapı özellikleri ülkenin istihdam yapısı ile doğrudan ilişkilidir. Bu bakımdan Avusturya oldukça yaşlı bir nüfus kompozisyonuna sahip bulunmaktadır.

1951'de ortalama hane halkı sayısı 3.11 idi. 1986 ve 2015 yılları için federal istatistik merkezince yapılan tahminlerde yalnız başına yaşayanların oranının sırasıyla % 28,3 ve % 29'a yükseleceği, ortalama hane halkı sayısının ise sırasıyla önce 2.61'e, sonra 2.26'ya düşeceği sanılmaktadır. (Statistisches Handbuch für die Republik Österreich, s.36)

1986 yılında Avusturya'nın toplam nüfusu 7.565.603'dür. Bu nüfusun % 17.93'ü 15 yaşından küçük (1.356.534 kişi), % 14.48'i 65 ve daha yukarı yaştadır. (1.095.944 kişi). O halde, iktisaden faal olabilecek yaş grubuna (15-65 yaş grubu) girenler 5.113.125 kişi olup, toplam nüfusun % 67.59'unu teşkil etmektedirler.²⁰

3.2. İlgücünün Yapısı

3.2.1. İstihdamdaki Gelişmeler ve İşsizlik

Avusturya da, her gelişmiş ve sanayileşmiş Batı ülkesi gibi, ücretlileşme sürecinin yaşadığı bir ülkedir. Bu hususa yukarıdaki paragraflarda değindik. Bu kısımda ise istihdam piyasasındaki diğer gelişmeleri, bu piyasadaki gelişmelerle bağlantılı olarak çalışma hayatı, sosyal yapı ve mali yapıdaki diğer dikkat çekici özellikleri ortaya koymak istiyoruz. Böylelikle, söz konusu ülkede istihdama ilişkin durum daha net bir şekilde anlaşılacaktır.

Avusturya ekonomisinin sosyal dengeleri gözetici ve oldukça ihtiyatlı bir görüntü arz etmesi; ülkenin sosyal hayata hemen yansıtacak biçimde ekonomik krizlere düşmesini de engellemektedir. Nitekim, söz konusu ülkenin dış ticaretinde en önemli konuma sahip bulunan Almanya'da 1966-1967'de yaşanan kriz, istihdam piyasasına önemli bir olumsuz etki yapamadı. Öyle ki, yabancı işçi istihdamı dahi gerilemedi, sadece yavaşladı.

Ancak, 1973-1974 Petrol Krizi,²¹ Avusturya'nın ekonomik ve sosyal politikalarını etkiledi. Bu nedenle, 1970'lerin başında daha ziyade enflasyona

²⁰ Östz İstatistiklerinden hesaplanmıştır.

²¹ Avusturya devrin Başbakanı B.Kreisky'nin başarılı politikası nedeniyle petrol krizinden diğer Batı ülkesine nazaran daha az etkilendi.

karşı tedbirler almaya yönelik olan iktisat politikaları, 70'lerin ortalarından itibaren işsizlik problemine çare aramaya yönelmişti. Bu politika değişikliği oldukça yumuşak bir biçimde gerçekleştirildi.²²

İstihdam piyasasında 1937-1986 döneminde bağımlı çalışanların sayısal dönüşümü aşağıdaki şekildedir:

Tablo 7: Avusturya İstihdam Piyasasında 1937-1986 Dönemi*

Yıllar	a)Bağımlı Çalışanlar	b) Bağımlı Çalışanlar İçinde Yabancı İşçiler (1)	c)İş Arayanlar(2)	d) Açık İşler	b/a (%)	c/a (%)	d/c (%)
1937	1.677.0	(3)	664.0	25.4		27.66	5.47
1947	1.848.6	(3)	32.5	102.8		1.75	316.30
1950	1.941.3	(3)	128.8	25.2		6.63	19.56
1960	2.281.9	15.0	79.8	35.4	0.65	3.47	44.64
1970	2.389.2	11.7	45.1	45.3	4.67	1.88	100.44
1975	2.656.4	185.2	55.5	31.2	6.97	2.08	56.21
1980	2.788.7	174.7	53.2	36.5	6.26	1.90	68.60
1981	2.798.6	171.8	69.3	25.3	6.13	2.47	36.50
1982	2.766.4	156.0	105.3	17.3	5.64	3.80	16.42
1983	2.734.7	145.3	127.4	15.2	5.31	4.65	11.93
1984	2.744.5	138.7	130.5	17.2	5.05	4.75	13.18
1985	2.759.7	140.2	139.4	22.3	5.08	5.05	15.99
1986	2.780.2	146.0	152.0	24.7	5.25	5.46	16.25

*) 1000 Kişi Olarak Yıllık Ortalama

1) 1971 ve öncesine ilişkin rakamlar tahminidir

2) 1972'den itibaren işsizler olarak hesaplanmıştır

3) Bu yıllara ilişkin tahmini de olsa rakam verilmemiştir.

Kaynak: BMAS

²² Aiginger, a.g.m., s.16, Bununla birlikte belirtelim ki, "yumuşak" değişikliğin bedeli, yabancı işçilere ödetilmiştir.

Tabloya göre 2. Dünya Savaşı öncesi Avusturyasında büyük bir işsizlik hakimdir. Savaş sonrasında ise, ilk olarak 1947 yılında iş arayanların yaklaşık üç misli oranında açık iş mevcuttu. Bu durum Avusturya'nın 2. Dünya Savaşında önemli ölçüde insan gücü kaybettiğini ortaya koyuyor. 1950 yılında ise, hem bağımlı çalışanların sayısının yükseldiğini, hem de iş arayanların 1/5'i oranında açık iş olduğunu görüyoruz. 1947-1950 arasında oranlar şaşırtıcı biçimde ters dönmüştür. Bunun nedeni söz konusu dönemde Avusturya'ya önemli miktarda Doğu Avrupa'dan Alman asıllı göçmen gelmesidir.²³ 1960'lardan itibaren istihdam piyasasının az-çok istikrara kavuştuğunu görüyoruz. Zira, iş arayanların bağımlı çalışanlara oranı düzenli sayılabilecek bir gelişme göstermektedir. Bu dönemde yabancı işçi istihdamının da başladığını görüyoruz. Konjonktürün oldukça iyi bir durumda olduğunu 1970 yılında iş arayanlar ile açık işlerin hemen hemen eşit olması, üstelik iş arayanların bağımlı çalışanlara oranının yarım yüzyıllık dönemin en düşük düzeyine sahip bulunması ilgi çekicidir. Yine tablodan, 1980'li yıllardan itibaren iş arayanların niteliklerinin ekonominin gereklerine göre yönlendirildiğini tespit ediyoruz. Nitekim, 1982'den itibaren istihdam piyasasının az-çok istikrar içerisinde bulunduğunu, 1976-1986 dönemindeki işsizlik oranı, işsiz sayısı ve açık işler sayısından da anlıyoruz.

Tablo 8: 1976-1986 Döneminde İşsizlik ve Açık İşler

Yıllar	İşsizlik Oranı	İşsiz Sayısı (1000 kişi)	Açık İşler (1000 kişi)
1976	2.0	55.3	29.4
1977	1.8	51.2	32.1
1978	2.1	58.6	29.4
1979	2.0	56.7	31.4
1980	1.9	53.2	36.4
1981	2.4	69.3	25.3
1982	3.7	105.3	17.3
1983	4.5	127.4	15.2
1984	4.5	130.5	17.2
1985	4.8	139.4	22.3
1986	5.2	152.0	24.7

Kaynak: BMAS

²³ Gökmen, O., F. Almanya'da Türk İşçileri, isimli çalışmasında (Ankara, 1972) bu sayıyı 300.000 olarak belirtiyor. Ayrıca Brockhaus s.62'de, 1952 yılına kadar toplam 1 milyon civarında insanın geldiği bunun büyük kısmının tekrar geri gittiği eski imparatorluk ülkelerinden gelen 300.000 kişinin ise savaşta kaybedilen 400.000 insanın yerini doldurduğu yazılıdır.

1986 yılı itibarıyla 7.566 milyon nüfusun 3.388 milyonu iktisadi faaliyete katılmaktadır. Bunlardan 0.29 milyon tarım ve ormancılık sektöründe, 1.3 milyonu endüstri ve hizmet dışı üretim işletmelerinde, 1.789 milyonu ise hizmet sektöründedir. 4.178 milyon olan iktisadi faaliyet dışı nüfusun 1.482 milyonu emeklilerden müteşekkildir.²⁴

3.2.2. İktisaden Faal Nüfus ve Sektörel Dağılım

Konumuz açısından önemli olan daha ziyade çalışma hayatına ilişkin demografik özelliklerdir. 1986 yılı itibarıyla iktisaden faal nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 9: Avusturya'da İktisaden Faal Nüfusun Yaş Yapısı (1986)

Yaş Grubu	Sayı	İktisaden Faal Nüfusun Toplam Nüfusa Oranı
15-19	312.400	% 9.22
20-29	963.300	% 28.43
30-39	818.300	% 24.15
40-49	771.700	% 22.77
50-59	465.100	% 13.72
60-64	41.300	% 1.21
65 ve üstü	16.000	% 0.47
TOPLAM	3.388.100	% 100.0

Kaynak: Östz

Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere, Avusturya'da iktisaden faal nüfusun % 10'dan küçük bir kısmı tarım sektöründe çalışmaktadır. Bunu ikinci sektör olarak adlandırılan endüstri takip ediyor. En büyük kısmın hizmetler sektöründe yoğunlaşması gelişmiş toplumlara has bir özelliktir. 3.380.000 kişiden 299.000'i tarım ve ormancılık, 1.792.000'i hizmetler, 1.289.000'i de endüstri sektöründe çalışmaktadır.²⁵

²⁴ Überlick, s.7

²⁵ Ausgewaelte Wirtschaftsdaten, s.3

Tablo 10: Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı (1986)

Sektörler	Nüfus	Toplam Çalışanlara Oranı (%)
Tarım ve Ormancılık	285.100	8.41
Enerji	40.700	1.20
Metalurji	14.300	0.42
İmalât Sanayii	956.100	28.22
İnşaat İşleri	284.000	8.38
Ticaret, Depolama	469.600	13.89
Turizm ve Konaklama	154.900	4.57
Ulaşım, Haberleşme	222.700	6.57
Para-Kredi İşleri, Özel Sigorta, Ekonomik Hizmetler	190.400	5.62
Ferdi, Sosyal ve Kamusal Hizmetler, Ev İşleri	753.600	22.24
Hizmetler	16.400	0.48
Toplam	3.387.800	100.000

Kaynak: Östz

3.2.2 Faal Nüfusun Meslekteki Mevkiine Göre Dağılımı**Tablo 11: Çalışan Nüfusun Meslekteki Mevkii Bakımından Dağılımı (1986)**

Meslekteki Mevkii	Sayı	Toplam İçindeki Oranı (%)
Bağımsız Çalışanlar:	342.200	10.42
Yardımcı Aile Efradı:	147.500	4.49
Toplam Bağımlı Çalışanlar:	2.749.900	85.09
Bağımlı Çalışanlar İçinde (1) Memurlar (Kamu-Özel):	1.496.600	53.54
Uzman İşçiler	549.700	19.66
Diğer İşçiler	852.100	26.80

(1) Toplam Bağımlı Çalışanlara Oranı

Kaynak: Östz.

Tablo, Avusturya'nın çalışan nüfusun meslekteki mevkii bakımından dağılımı itibarıyla da gelişmiş bir Batı toplumu olduğunu ortaya koyuyor. Zira, çalışan nüfusun % 85'i ücret-maaş karşılığı çalışanlardan (bağımlı çalışanlardan) oluşmaktadır. Oysa 1951'de nüfusun ancak % 64'ü bağımlı çalışan statüsünde idi.

Bağımlı çalışanların yarısından çoğunun beyaz yakalılardan oluştuğu görülüyor. Bunun gibi, işçi olarak çalışanların yaklaşık % 40'mm kalifiye işçilerden müteşekkil oluşu, ülkenin oldukça vasıflı bir istihdam kompozisyonuna sahip olduğunu gösterir.

Temmuz-1987 itibarıyla iktisaden faal nüfusun % 59.95'i erkeklerden % 41.05'i kadınlardan oluşmaktadır. Bağımlı çalışanlarında ise erkekler % 58.89, kadınlar % 42.11 oranındadır.²⁶

Tablo 12: Çalışan Nüfusun Eğitim Durumu

Okul	Sayı	Toplam İçindeki Oranı (%)
Üniversite ve Benzeri Yüksek Okullar	195.900	5.8
Tekniker Okulu	339.300	10.00
Endüstri Meslek Lisesi	370.300	10.92
Çıraklık Eğitimi	1.369.800	40.43
İlköğretim	1.098.300	32.41

Kaynak: Östz.

3.3. Ücretler ve Sosyal Harcamalar

Mevcut verilere göre Avusturya'da ücretler Almanya düzeyinde olmamakla birlikte, oldukça iyi bir durum arz etmektedir. Bu kısımda ücretlerdeki gelişmeleri çeşitli değişkenler açısından ele almak istiyoruz.

²⁶ Augeswaehlte Wirtschaftsdaten, 1987, s.1

Tablo 13: 1977-1986 Döneminde İşçi Başına Ortalama Gelir (Şilin olarak)

<u>Yıllar</u>	<u>İşçi Başına Gelir</u>		<u>Yıllık Yükselme Oranları</u>	
	<u>Yıllık</u>	<u>Aylık</u>	<u>Nominal</u>	<u>Reel (1)</u>
1977	135.310	11.280	8.3	2.6
1978	144.870	12.070	7.1	2.4
1979	152.950	12.750	5.6	1.2
1980	162.430	13.540	6.2	-0.2
1981	174.720	14.560	7.5	0.1
1982	185.150	15.430	6.0	0.0
1983	193.740	16.140	4.6	1.5
1984	202.120	16.840	4.3	-1.5
1985	212.910	17.740	5.3	2.0
1986	223.560	18.630	5.0	3.3

(1) 1976 Fiyatlarıyla

Kaynak: Östz

Tabloya göre, ele alınan on yıllık dönem boyunca sadece 1980 ve 1984 yıllarında reel gelir bir önceki yıla göre azalış göstermiştir. 1982 yılında reel gelirden bir artış olmamış, dönemin diğer bütün yıllarında ise sürekli artış kaydedilmiştir. Reel gelir, 1986 yılında dönemin en yüksek artışını gerçekleştirmiştir. Bu rakamlardan dönemin başındaki yıllarda olduğu gibi, son iki yılında da gelir dağılımının oldukça sağlıklı bir mahiyet arz ettiği sonucunu çıkarabiliriz. On yıllık dönem itibarıyla nominal gelirlerden ortalama % 5.99'lık bir artış ortaya çıkarken, daha önemli bir gösterge olan reel gelirlerdeki artışın ortalama % 1.14 düzeyinde kaldığı anlaşılıyor. Reel gelirden artışın küçük bir

düzeyde kalması ileride göstereceğimiz gibi sosyal harcamaların yükselmesinden kaynaklanabilir.

Söz konusu dönemde ücret ve fiyat endekslerinin dönüşümü ise aşağıdaki şekildedir:

Tablo 14: 1977-1986 Ücret-Fiyat İndeksleri (1976=100)

Yıllar	Ücret İndeksi	Fiyat İndeksi
1977	109	106
1978	116	109
1979	122	113
1980	129	121
1981	139	129
1982	149	136
1983	157	140
1984	164	148
1985	173	153
1986	183	156

Kaynak: Östz

Tablo Avusturya'nın tipik bir sosyal adalet ülkesi olduğunu ortaya koyuyor. Aynı zamanda dönem itibarıyla ücretler üzerinde enflasyon baskısının bulunmadığını gösteriyor. Gerçi, yukarıda ücret artışlarında reel değişimin dönem itibarıyla küçük bir seviyede kaldığını belirtmiştik. Ancak, ücretler yanında önemli olan fiyatlardaki değişimlerdir. Bu husus bilhassa ülkeye tasarruf amacı ile gelmiş olan yabancı işçiler açısından daha dikkate şayandır. Tabloya göre 1980 ve 1984 yıllarında nisbi olarak fiyat indeksindeki artış oranları ücret indeksindeki artış oranlarından fazla olmuştur. Ancak, her halükarda, 1977'den beri ücret indeksi sürekli olarak fiyat indeksinin üzerindedir. Dönem ortalaması itibarıyla ücret indeksi 143.2'ye, fiyat indeksi 131.1'e tekabül etmektedir.

Avusturya'daki ücretler hakkında uluslararası bir mukayese ise aşağıdaki tablodadır.

Tablo 15: 1987'de Bazı Sanayileşmiş Ülkelerde İşçi Başına Brüt Saat Ücreti ve Ücret Dışı Ödemeler (Şilin Olarak)

Ülkeler	Brüt Saat Ücreti	Ücret Dışı Ödemeler
Avusturya:	88.33	94.1
İtalya:	84.14	87.6
B.Almanya	122.88	77.5
İsviçre:	155.34	50.6
A.B.D.:	125.01	34.2
Japonya	131.51	18.7

Kaynak: Ausgewaehlte Wirtschaftsdaten, s.2

Tabloya göre Avusturya, İtalya ile birlikte ücret dışı ödemelerin ücret şeklindeki ödemelerden daha yüksek olduğu bir ülkedir. Kuşkusuz burada derinlemesine bir yorum yapmak zordur. Zira, ücret dışı ödemelere kamu kurumlarına yapılan bir takım ödemelerden elbise, yiyecek, giyecek türü giderlere kadar bir çok kalem dahildir.

Tablo brüt saat ücretinin B.Almanya'da Avusturya'nın yaklaşık 1.5 misli olduğunu ortaya koyuyor. Buna mukabil, söz konusu ülkede ücret dışı ödemeler brüt saat ücretinin ancak % 63.06'sına tekabül etmektedir. Elimizde bulunan 1987 yılına ilişkin rakamlara göre bağımlı çalışan nüfusun ortalama brüt geliri 19.425 şilindir. Bu rakam bir önceki yıla göre % 3.8'lik bir artış ifade etmektedir.²⁷

Brüt ücretlerden yapılan kesintiler: 1970 yılında brüt ücretlerden toplam olarak % 29.8 oranında kesinti yapılırdı. Bu kesinti sosyal sigorta işveren payı (% 14.4), işçi payı (% 8.6) ve ücret vergisinden (% 6.8) müteşekkildi.

²⁷ Ausgewaehlte Wirtschaftsdaten, s.2

1985'de ise net ücretler brüt ücretin % 60.1 oranındadır. Dolayısıyla brüt ücretten toplam kesinti % 39.9 oranında yükselmiştir. Bu oranda brüt ücret üzerinden sosyal sigorta işveren payı (% 11.3), işçi payı (%18.4) ve gelir vergisi (%11.3) bulunmaktadır.²⁸

Burada ele alabileceğimiz bir başka kriter tüketim harcamalarıdır: Avusturya'da 1946'da toplam tüketim harcamalarının yaklaşık % 55'i yiyecek-içeceğe, % 5'i giyime, % 13'ü kira ve ev eşyasına, % 2'si ısınma ve aydınlatmaya, % 25'i kültürel, dinlenme vb. harcamalara giderken, 1985'de bu oranlar sırasıyla % 29, % 10, % 15, % 6 ve % 40 olmuştur. Söz konusu oranlar Avusturya'nın tipik bir refah devleti olduğunu bir kere daha ortaya koyuyor.

Tüketici fiyat indekslerindeki 1984-1987 döneminde değişme oranları (önceki yıllara nazaran) aşağıdaki şekildedir.

Tablo16: Avusturya ve Diğer OECD Ülkelerinde Tüketici Fiyatlarında Değişmeler (%)

Yıllar	Ülkeler				
	Avusturya	Batı <u>Almanya</u>	<u>İsviçre</u>	OECD Üyesi <u>Ülkeler</u>	Tüm OECD <u>Ülkeleri</u>
1984	5.6	2.4	2.9	7.5	5.2
1985	3.2	2.2	3.4	6.6	4.5
1986	1.7	-0.2	0.8	4.1	2.8
1987	1.4	0.3	1.4	4.0	3.3

Kaynak: Österreichische Industri in Zahlen, s. 4 (Östz. WIFO, OECD)

Satın alma gücündeki değişmeler açısından önem taşıyan tabloya göre; son dört yıl itibarıyla bütün ülkelerde tüketici fiyatlarında iyileşme mevcuttur. Ancak, Avusturya'daki fiyat değişmeleri Almanya ve İsviçre'dekilerden (olumsuz), OECD ülkelerinden ise daha düşüktür.

3.4. Sigortalılar ve Sosyal Harcamalar

Avusturya'da gerek nüfus yapısı özelliklerinden, gerekse de "sosyal" bir devlet olma özelliğinden dolayı sosyal harcamalar önemli bir yekun tutmaktadır.

²⁸ Überlick, s.15

Tablo 17: Avusturya'da Sosyal Harcamalar (1966-1986)

Yıllar	Sosyal Harcamalar	GSMH (1)	Sosyal Harcamalar GSMH
1960	28.006	162.890	% 17.2
1965	48.860	246.490	% 19.8
1970	79.254	375.880	% 21.1
1975	157.156	656.120	% 24.0
1980	257.449	994.700	% 25.9
1985	364.603	1.354.060	% 26.9
1986	386.812	1.432.530	% 27.0

(1) Nominal Fiyatlarla

Kaynak: WIFO, Östz

Tabloda görüldüğü üzere sosyal harcamaların GSMH'ye oranı yıllar itibarıyla sürekli artmaktadır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, nüfusun giderek daha yaşlılardan oluşmasının ve çağdaş bir sosyal refah devleti anlayışının burada rolü vardır. Vergi gelirlerinin GSMH içindeki yeri de aynı gerekçelere bağlayabileceğimiz bir özellik göstermektedir.

Tablo 18: Avusturya, Almanya ve Türkiye'de Vergi Gelirlerinin GSMH İçindeki Payı

Yıllar	Ülkeler		
	Türkiye	Avusturya	B.Almanya
1965	% 15.0	% 34.7	% 31.6
1970	% 17.7	% 35.7	% 32.9
1975	% 20.7	% 38.6	% 35.7
1980	% 21.7	% 41.2	% 38.0
1985	% 19.7	% 43.1	% 37.9
1986	% 22.7	% 42.9	% 37.5

Kaynak: Östz.

Tablonun yabancı işçiler açısından önemi bilhassa sigorta harcamaları açısından. Özellikle emeklilik sigortasının finansmanı, nüfusun yaşlı oluşu nedeniyle önem taşımaktadır. Yabancı işçiler gerek sigorta kurumlarına ayrılan pay, sigorta giderlerinin finansmanında ehemmiyetli bir kaynaktır. Nitekim, aşağıda sunduğumuz son tablo bu hususu gayet açık bir şekilde ortaya koyuyor.

Tablo 19: Avusturya Emeklilik Sigortası Kurumlarının finansmanı (1978-1987)

Yıllar	Toplam Harcamalar (Milyar Şilin)	İşçi ve İşveren Payları (Milyar Şilin)	İşçi ve İşveren Paylarının Toplam Harcamalara Oranı	Finansman İçin Vergi Gelirlerinden Ayrılan Miktar (Milyar Şilin)	Vergi Paylarının Toplam Harcamalara Oranı
1978	85	63	74	22	26
1980	100	77	77	23	23
1982	119	88	73	31	27
1984	139	99	71	40	29
1985	148	107	72	41	28
1986	158	114	71	44	29
1987*	170	118	69	52	31

*) Tahmini olarak

Kaynak: H d S V T (Überblick)

Vergi gelirlerinden sigorta finansmanına tahsisi gereken pay çeşitli sosyal gruplarda birbirinden oldukça farklıdır. Bu pay, 1985'de özel sektörde çalışan beyaz yakalılara % 10.2, işçilere % 25.1, küçük ve orta işletmelere % 72.3, çiftçilere % 81.6 ve federal memurlarda % 89.4 oranında olmuştur.²⁹

Sonuç: (Avusturya Mucizesinin Genel Çerçevesi)

Çalışmamızın bundan önceki bölümlerinde 1950-1985 yılları arasında Avusturya ekonomisinin ve dolayısıyla bazı sosyal özelliklerinin gelişimine ait istatistikî değerler verilmişti. Bu kısımda ise daha çok sayıların arkasındaki genel çerçeve ve sosyal, siyasal ve ekonomik başarının gerekli dinamikleri ve ana sebepleri ifade edilecektir.

- **Güçlü Koalisyon Hükümetleri:** 1920'lerde ve özellikle 1930'larda farklı siyasî grupların sürekli birbiriyle mücadele ettiği; hatta (12 Eylül 1934

²⁹ Überlick, s.67

tarihinde olduğu gibi bir iç savaşa benzeyen şekilde) çatıştığı günlerden sonra Hitler rejimi altında ezilen Avusturyalı aydınlar, politikacılar aralarındaki keskin ayrılıklara rağmen bir araya gelebilmeyi bildiler. Birbirlerini yok etmek için uğraş verdikleri günlerin ardından ortak düşmanları olan “yok olma” tehlikesine karşı, daha ilk seçimler (25 Kasım 1945) sonrasında birleştiler. İşgal altındaki ilk seçimlerden sonra çoğunluğa sahip olan muhafazakarlar, sosyalistlerle gönüllü bir koalisyona gittiler. Hatta komünistleri de bir süre hükümete aldılar. Sadece bir dönemle sınırlı kalmayan bu koalisyonlar (her ne kadar komünist parti olmasa da) 60’lı yılların ortalarına kadar devam etti;

- **Sosyal Ortaklık (Sozial partnerschafts)** : Genel bakışlarda birbirlerinden farksız görünen Avrupa ülkeleri derinlemesine bakıldığında olağanüstü farklılıklar gösterir. Sosyal ortaklık sistemi de Avusturya demokrasinin alameti farikasıdır. Komşu Batı Avrupa ülkelerinde sadece bazı dar kapsamlı meselelerde kullanılan sosyal ortaklık sistemi Avusturya’da sütün fiyatlarının belirlenmesinden toplu iş sözleşmelerine, eğitim sisteminin hedefinin belirlenmesinden sanayi planlarına kadar hemen hemen her şeyin belirlendiği bir platformdur. Yapısı, işleyişi, etkileri konusunda detaya inmeden doğru bilgiler verilmeyeceği için burada kısaca bir tanıtımla yetineceğiz. Sosyal ortaklık adeta parlamento dışında bir parlamentodur. Parlamento içindekilerin çoğu da bu mekanizmanın çarklarından gelir. ~~Meclis çatısı altında uzun yıllar, sosyal ortakların “yeşil masa” etrafında protokol, şekilci demokrasi, kamuoyu baskısı olmadan yaptıkları müzakerelerin rötuşları yapılmıştır.~~

Bu sayede kamuoyu ağır siyasi tartışmalara, kavgalara, sürtüşmelere tanık olmadan çözümler üretildiğini görmekte; geçmişin yaraları sarılmakta, alışlagelmiş parlamenter sistem dışında nevi şahsına münhasır bir sistemin de verimli çalıştığına tanık olmaktadır.

- **Tarafsızlık:** İşgal altındaki Avusturya 1955’te bağımsızlığını kazanırken yapılan beşli sözleşme ile kendini tarafsız ilan eder ve varlığını da bu prensiple eş tutar. Tarafsızlık ilkesi sayesinde Avusturya savaş sonrası çalkantılı uluslararası politika sahnesinde pek görülmez. Uluslararası çekişmelerin, çatışmaların dışında kalır, enerjisini daha çok iç meselelere harcar. Ülkeyi yönetenler stabil, kararlı dış politikaları sayesinde uluslararası çatışmalardan uzak dururlar.

Tarafsızlık ilkesi sayesinde Avusturya çok küçük bir ordu ve çok küçük bir sivil savunma bütçesi ile yaşayabilmiştir. Komşu ülkelerin NATO-Varşova Paktı çekişmesi dolayısı ile GSMH’lerinin önemli bir kısmını savunma

sanayisine harcadıkları dönemde Avusturya zaten kıt olan imkanlarını alt yapı yatırımlarına vs. harcamıştır.

Yine aynı ilkenin getirdiği bir başka fayda da Avusturya'nın sözkonusu dönemde Doğu ve Batı Blokları arasında bir çeşit sınır ticareti ülkesi olmasıdır. Gerek eski imparatorluk günlerinden kalan ilişkiler, gerekse hiçbir savunma paktına üye olmamak sayesinde ülke hem Batının hem de Doğunun dolaylı ticaretinin ve ilişkilerinin merkezi olmuştur. Tabii ki ülke nüfusunun iyi eğitim görmüş olması ve ülke halkının bir kısmının komşu ülke dil ve kültürlerine hakim olması da bu durumu olumlu yönde önemli derecede etkilemiştir. Bloklar arası ticaret sayesinde yüzlerce irili ufaklı firma Avrupa'nın önemli ticari merkezleri yanında Viyana'da da şube açmıştır.

-Homojen ve Herkesçe Paylaşılan Kültür: Uzun yıllar Avrupa'ya hükmeden ülkelerden biri olan Avusturya küçüle küçüle Türkiye ölçeğinde birkaç büyük il yüzölçümüne düşmüş, II. Dünya Savaşı sonrasında ise madden yerle bir edilmiştir. 1900'lerin başından beri sürekli kaybeden, tehcir edilen, onuru kırılan insanlardan oluşan ülke halkı geleneklerine, diline, kültürüne olan bağlılığı sayesinde ayakta durmuş, hatta işgal altındaki dönemde bile mesela müziği sayesinde işgalcilerde hayranlık uyandırarak, kendisine bir müstemleke muamelesi yapılmamasına sebep olmuştur.

Avusturya kültürünün, daha doğrusu başşehir Viyana kültürünün, siyasi gruplar arasındaki uzlaşmaz farklılıklara rağmen herkesçe benimsenmesi, geçmişin sadece bir grubun tekelinde olmaması, ortak değerlerin kolayca üretilebilmesi sayesinde Avusturya mucizesinin sosyolojik ayakları da yere sağlam basmaktadır.